

УДК 930.253:323.325

Ірина Юшкова

ДОКУМЕНТИ ОСОБОВОГО АРХІВНОГО ФОНДУ СЕРГІЯ ШЕЛУХИНА ЯК ОБ'ЄКТ ГЕНЕАЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Досліджується родовід відомого українського суспільно-громадського діяча С.П.Шелухина на основі документів його особового архіву в ІР НБУВ.

Наприкінці ХХ ст., зі здобуттям Україною незалежності, громадянське суспільство почало відбудовувати свою національну державу. Українські історики розпочали серйозні аналітичні дослідження рукописної та книжкової спадщини України, її історико-культурного та національного надбання. Особлива увага науковців в перші роки незалежності приділялась питанням державотворення, фокусуючись, зокрема, на першій спробі створення незалежної української держави у 1917 – на поч. 1918 рр., висвітлення яких чи не найбільше було сфальсифіковано за часів існування СРСР. Основою джерельної бази цих досліджень стали фонди, ретельно зібрані та збережені в умовах тоталітарної радянської системи українськими істориками-архівістами. Опрацювання цієї джерельної бази, введення до наукового обігу великого масиву документів викликало цілком закономірне явище в українській історичній науці – зацікавленість особами, які безпосередньо брали участь у подіях тих років, вирішували долю першої української держави.

Особові фонди перших українських державотворців – безцінне джерело інформації, найбільш точної та об'єктивної, це скарбниця української громадсько-політичної, культурної, наукової думки першої половини ХХ ст., всебічне досліджен-

ня яких сприяє глибокому, об'єктивному розумінню проблем політичного, економічного та духовного життя України цього періоду та, безпосередньо, творців тієї історії – відомих громадсько-політичних та культурних діячів. Фактори формування суспільно-активної, відомої особистості є різними, її становлення проходить поступово, під дією різних факторів та чинників, особливо яскраво проявляється в період національно-державних зрушень і активізації суспільно-політичного руху.

Документи особових фондів дають можливість розглянути та з'ясувати фактори впливу, здійснення яких на певну особу стало чинником формування її характеру, визначило пріоритети у житті та діяльності, переконання, політичні погляди, наукові інтереси тощо. Метою дослідження документів особового фонду є не відтворення у хронологічному порядку біографії особи, перелік досягнень чи внесок в історію, а саме визначення спонукальних мотивів впливу та їх вираження самою особистістю у своїй рукописній спадщині.

З огляду на це, особливого джерельного значення набуває особовий архівний фонд Сергія Павловича Шелухина, який за наказом Наркомпросу 1927 р. було передано до відділу рукописів Центральної наукової бібліотеки АН УРСР. Рукописні матеріали пролежали в архівних сховищах більше 50 років і лише 1992 р. вони були опрацьовані і заінвентаризовані співробітниками відділу рукописів ЦНБ АН УРСР, виділені в окремий особовий фонд С.П.Шелухина.¹ Справи 1–3 фонду 10.01.1994 р. було перешифровано в 1995–1997 р. співробітником фонду Є.Терещенко. Документи особового походження діяча зберігаються також у фонді I (спр. 1113, 1629, 22438, 35438–35848, 43392, 46382, 46428), фонді III (спр. 7666, 10384, 34725, 40020, 66410) Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського і у фонді 3695, 4465 Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України², де висвітлюється діяльність С.П.Шелухина в еміграції в Чехословаччині.

Хронологічні межі фонду охоплюють період життя українського діяча з кінця XIX ст. до 1920 р. Така нечіткість хронологічних меж документів фонду обумовлена відсутністю чіткого датування рукописних матеріалів самим автором.

Найбільша частина фонду – це особисті документи, науково-дослідні матеріали, тексти публічних лекцій та виступів, службові та побутові записи; підготовчі матеріали, нотатки, чернетки – своєрідна творча лабораторія та джерельна база вченого; особисте і службове листування; матеріали, що детально висвітлюють біографію вченого, його родинні зв'язки та ін. Всі документи фонду XI можуть бути систематизованими за наступними групами:

1. Біографічні матеріали та документи родини.
2. Матеріали службової та громадської діяльності.
3. Документи побутово-господарського та майнового характеру.
4. Наукові та творчі матеріали.
  - а) монографії, статті, дослідження;
  - б) поетичні твори, переклади;
  - в) доповіді; тексти публічних виступів;
  - г) нотатки, чернетки, виписки, конспекти.
5. Епістолярій.
  - а) листи, телеграми С.П.Шелухина;
  - б) листи різних осіб до С.П.Шелухина;
  - в) листи родичів до С.П.Шелухина.

Серед українських громадсько-політичних діячів першої половини XX ст. Сергій Павлович Шелухин посідає значне місце, незважаючи на ту обставину, що поміж багатьох більш іменитих українських суспільних діячів доби національно-визвольних змагань в Україні, наприклад М.С.Грушевського, В.К.Вінниченка, Д.І.Дорошенка, П.П.Скоропадського та ін., його постать виглядає досить скромно, але це лише перше враження. Всебічний аналіз документів фонду XI ІР НБУВ здатен цілковито спростувати це враження.

Документи особового фонду С.П.Шелухина достатньо повно розкривають біографію діяча, висвітлюють основні напрями

його діяльності. Але хронологічно вони обмежені 1921 р., наступні ж 18 років життя вченого пройшли в еміграції – матеріали цього періоду життя С.П.Шелухина знаходяться у фондах ЦДАВО України. Умовно життя вченого можна поділити на три періоди: перший – до 1917 р.; другий – 1917–1921 рр.; третій – 1921–1939 рр.

С.П.Шелухин не був істориком, він закінчив юридичний факультет університету св. Володимира. Юрист за фахом (до речі, як і В.К.Вінниченко, і М.І.Міхновський), він цікавився величезним комплексом питань, не тільки юридичних, а й історії України, держави й права, української мови й літератури (відстоюючи її право на існування в Російській імперії та захищаючи від зневаги та принизливого стану «малоросійського наречія»), культури, філософії, етнографії, освіти, політики. Він досить професійно дослідив власний родовід і упорядкував генеалогічні дані про походження роду Шелухиних.

Документи свідчать, що народився С.П. Шелухин 6 жовтня 1864 р. в селі Денегі Золотоношського повіту Полтавської губернії, в родині дворян – Павла Яковича та Явдохи Григорівни (уродженої Демченко). У свідоцтві, виданому Полтавською Духовною Консисторією зафіксовано дату народження: «Октября 6-го числа, у отставного капітана и Кавалера Павла Яковлева Шелухина и законной жены его Евдокии Григорьевой оба православного вероисповедания, родился сын Сергей. Крестил священник Павел Спасовский 11-го числа того месяца, воспреемниками были коллежский секретарь Пантелеймон Алексиев Папкевич и подполковника Ивана Шепеля дочь, Мария; Коллежский Ассесор Василий Григориев Данченко и отставного Корнета Василия Дубинина дочь Татиана».³ Завірено свідоцтво 31.08.1867 р. підписами та печаткою Полтавської Духовної Консисторії.

Фонд ІХ ІР НБУВ налічує чимало документів, що безпосередньо стосуються походження родини Шелухиних. Їх доцільно віднести до окремої групи документів генеалогічного походження і систематизувати за підгрупами:

а) документи, створені самим діячем, тобто написані безпосередньо С.П.Шелухиним;

б) рукописи інших, не ідентифікованих осіб, можна припустити, що на замовлення або на прохання вченого;

в) офіційні документи, створені різними державними та церковними установами, затверджені підписами керівників і печатками цих установ.

Свій родовід С.П.Шелухин уклав (точніше намалював) сам у вигляді схеми на листі формату А3, складеному навпіл, підписавши на сторінці першого аркуша: «Родословная дворян Шолух, они же Шелухины, составленная 10.07.1912 г., с. Денеги, Золотоношского У.[езда] Полтавской губ.[ернии]»⁴. Сам родовід розташовано на звороті першого аркуша та на другому аркуші, зверху підпис: «Шолухи они же Шелухины. В соответствующих документах: Шолуха, Шулуха, Шелуха, Шолушенко, Шулушенко, и Шелушенко, сын Шелухин и просто Шелухин». Всі особи в документі позначені «кружками», родинний зв'язок – стрілками. Всього родовід налічує шість поколінь родичів – від найстаршого до наймолодшого на момент складання родоводу. На схемі зазначено ім'я особи, поряд з чоловіками вписані дружини (ім'я та по-батькові), і вказані їх дівочі прізвища. Ступінь спорідненості позначена як «син» або «дочка», біля деяких членів родини чоловічої статі стоїть дата народження (знак «-») та смерті (знак «+»), невідомі дати народження та смерті – знаком «?», крім того, посада, чин та місце народження, а також посилання на джерело, звідки відома дана інформація.

Родоначальником, за схемою, є Кондрат Іванович та його дружина Катерина. Друге покоління родини складають їх син Василь (1764 – ?) з дружиною Анастасією Іванівною. У них, за схемою, двоє синів: Яків (? – 30.04.1790) – колезький регістратор з дружиною Тетяною Прокопівною (уродженою Папкевич) та Максим (13.08.1796 р. – ?) з дружиною Феодосією Іванівною.

В четвертому поколінні зазначені: сини Якова Васильовича, Павло Якович (15.02.1823 – 23.02.1894) – капітан, та його

дружина Явдоха Григоровна (уроджена Демченко); син Максима Васильовича, Василь (народився приблизно 1832 р. згідно зі сповідальним розписом метричної книги с. Панське) та його дружина, яку С.П.Шелухин позначив як невідому особу.

П'яте покоління родини Шелухиних складається безпосередньо з рідних братів та сестри С.П.Шелухина: синів та дочки Павла Яковича, онуків та онучки Якова Васильовича, від найстаршого до наймолодшого та нащадків Максима Васильовича, синів Василя Максимовича. На схемі вони розташовані у наступному порядку:

1) Сергій – статський радник, член Одеського повітового суду з дружиною Любов'ю Миколаївною (уродженою Рігельман). Так на схемі автор родоводу позначив самого себе.

2) Василь (12.04.1868 – 03.02.1898);

3) Іван (лікар) (12.09.1866 – 23.11.1896) та його дружина Олександра Василівна (ур. Башняк);

4) Олена Павлівна Євтушенко (ур. Шелухина) з чоловіком Василем Кириловичем Євтушенко;

5) Степан (вчитель) (нар. 03.08.1875) з дружиною Вірою Родіонівною (ур. Квятницькою);

6) Андрій (нар. 19.08.1871) з дружиною Ксенією Гаврилівною.

Двоюридних братів С.П.Шелухина, синів Василя Максимовича було троє і на схемі вони позначені лише іменами: син Іван, син Федір та син Степан.

Останнє покоління – це діти С.П.Шелухина та його племінники. Діти С.П.Шелухина: син Юрій (нар. 16.01.1893 р.), син Павло (нар. 24.06.1896 р.), дочка Ксенія (нар. 17.01.1898 р.). А також дочка Івана Павловича Шелухина – Марія (15.04.1888 – 17.12.1910) та діти Андрія Павловича: син Дмитро (нар. 24.10.1908 р.), дочка Марія (нар. 01.02.1911 р.) та дочка Галина (нар. 05.03.1903 р.)

Уважно вивчивши схему, упорядковану С.П.Шелухиним, можна стверджувати, що вона була значною мірою недоопрацьована автором, можливо за браком часу чи інформації, якою на

той час він володів. Доповнення родоводу С.П.Шелухин зробив на окремому аркуші, що зберігається у фонді.⁵ В документі він знову на чолі родоводу ставить Кондрата Шолуху, але у нього вже двоє синів, на відміну від попередньо укладеної схеми – Василь Кондратович та Кирил Кондратович. У Василя Кондратовича Шелухина двоє синів – Яков та Максим, у Максима Васильовича – син Василь, як за схемою, а у Якова Васильовича, на відміну від схеми, двоє синів – Павло (батько С.П.Шелухина) та Олексій. Окремою гілкою в родоводі посідають місце нащадки Кирила Кондратовича у якого було троє синів: Павло (колезький регістратор, бездітний); Іван з сином Моїсеєм та онуками: Андрієм: («Андрей Моисеевич жив в Кременчуге»)⁶, і Кондратієм; Василь з синами Кирилом, Порфірієм, Феодосієм, Андрієм. Також у документі зазначено, що в Богородухові проживав Василь Максимович Шелухин та його сини: Іван, Федір та Степан.

На останній сторінці С.П.Шелухин схематично намалював герб свого роду та зазначив його елементи: пір'я павича, хрест та девіз, а також дав посилання, де можна побачити цей герб – «4 т. Свогого 4-го тома печатаного во Львовѣ 1743 года, стр.283. В Києве снята копія с герба из 4-го тома. У Василя Максимовича Шелухи копія герба».⁷

Серед матеріалів, укладених С.П.Шелухиним, є також реєстр документів про народження та смерть членів його родини, та перелік документів про склад родини його бабусі – Папкевичів, з наданням посилань про місцезнаходження цих відомостей. Під першим номером С.П.Шелухин поставив витяг з метричної книги Срітенської церкви села Скородизихи, Золотонішського повіту за 10 серпня 1900 р., про шлюб свого діда та бабусі – Якова Васильовича та дочки колезького регістратора Прокопія Папкевича Тетяни 11 січня 1820 р.; другим номером йде витяг з метричної книги Михайлівської церкви села Денєги, Золотонішського повіту, Полтавської губернії від 22 серпня 1900 р. за № 205 про смерть Тетяни Прокопівни Шелухиною 20 червня та її поховання 21 червня 1877 р.; під третім номером –

запис про народження 15 лютого 1823 р. та хрещення 16 лютого того ж року Павла Яковича – сина Якова та Тетяни Шелух, з посиланням на витяг з метричної книги Михайлівської церкви села Панське, Золотонішського повіту, Полтавської губернії від 25 серпня 1900 р. за № 74.⁸ Всього пунктів, що стосуються відомостей про родину Шелухиних дев'ять, крім зазначених вище; далі наводяться відомості про народження та хрещення Сергія Павловича, Андрія Павловича, Степана Павловича та Івана Павловича та Марії Шелухиних. Але, народження перших двох підтверджено витягами з Михайлівської церкви села Денегі, Полтавської губернії, Золотоношського повіту від 22 серпня 1900 р. за № 206 та 1 липня 1885 р. за № 24, а народження решти дітей Павла Яковича – свідоцтвами з Полтавської Духовної Консисторії, та з книг Михайлівської церкви села Денегі. Треба звернути увагу на те, як в цих документах трансформується прізвище Шелухини – від «Шелухи» до «Шилухи».

Окремо від відомостей про родину Шелухиних йдуть записи про Папкевичів. Це витяги та свідоцтва, видані Полтавською Духовною Консисторією на підставі записів, зроблених Сретенською церквою села Скородизиха, Золотонішського повіту, Полтавської губернії про склад родини колезького регістратора Прокопа Георгійовича Папкевича та його дружини Пелагії Антонівни за 1804, 1805 та 1806 рр., а також витяг із записів самої Сретенської церкви села Скородизиха про смерть та поховання Пантелеймона Олексійовича Папкевича – двоюрідного дядька С.П.Шелухина. В схемі родоводу, намальованій С.П.Шелухиним, з родини Папкевичів вказана лише Тетяна Прокопівна – дружина його діда – Якова Васильовича. Така зацікавленість родиною Папкевичів була викликана правом претендувати на частину спадщини Пантелеймона Олексійовича Папкевича, якщо буде доведено близьке рідство. Підтвердженням може бути останній його запис в цьому документі про духовний заповіт Пантелеймона Папкевича за 1881 р., що знаходився в реєстраційній книзі нотаря Андрія Вітльського на сторінці 26 під № 18, а в реєстрі, що був затвердженим Лу-

бенським Повітовим судом у вересні р. під № 798 та про публікацію про виклик спадкоємців в наказі Сенату, що був оголошеним 18 вересня 1900 р. за № 75⁹.

Безперечно, основним джерелом генеалогічного дослідження родоводу С.П.Шелухина були офіційні документи, створені та видані духовними установами. Таких документів в справі № 2005 фонду С.П.Шелухина два: довідка з метричних книг про народжених та витяг зі сповідальних розписів.

Обидва документи видані однією духовною установою – Михайлівською церквою села Панське Полтавської єпархії в один день – 25 серпня 1900 р., підписані священником Петром Леонтовичем та затверджені печаткою цієї ж церкви, перший за № 77, другий за № 76. Також обидва документи були завірені одеським нотарем Н.А.Сатинським 26 червня 1912 р. за № 1050 та 1052. Довідка з метричних книг зроблена у вигляді таблиці, в першій колонці вказано номер запису, в другій – місяць та число, в третій – рік, батько родини, стать та ім'я дитини, що народилась або померла. Всього в таблиці дванадцять записів за 1769, 1778, 1780, 1784, 1787 (два записи), 1790, 1792–1794, 1796 рр., окремо, в кінці документу зроблено один запис про померлу дитину. Два записи підкреслено червоним олівцем: це запис за № 10 від 30 квітня 1790 р. про те, що у козака Василя Кодратенка народився син Іаков, та запис за № 25 від 13 серпня 1796 р., який засвідчує народження другого сина – Максима¹⁰.

Імена та дати народження обох синів співпадають з вказаними на схемі С.П.Шелухина датами народження його дідів – Якова та Максима. «Кодратенко» в даному випадку виступає не як прізвище, а як приналежність їх до родоначальника – Кондрата Шолухи.

Підтвердженням цього виступає другий документ – витяг зі сповідальних розписів Михайлівської церкви села Панське, Золотонішського повіту, Полтавської єпархії. Цей документ є набагато ширшим та змістовнішим. Складений як таблиця з семи колонок, він містить повну інформацію про склад родини

Шелухиних, у 1789 – 1856 р., в ньому вказані батьки, їх діти, як чоловічої так і жіночої статі, вік кожного члена родини на момент запису, імена та по-батькові дружин синів, але відсутні відомості про чоловіків дочок. Першим йде запис за 1789 р., де вказується склад родини покійного козака Кодрата Шулухи: удова його – Катерина та діти – Параскева і Василь Кодратов з дружиною Анастасією Іванівною, Кирил Кодратов з дружиною Тетяною Никитівною з дітьми Павлом, Марфою, Никитою та Іваном. Загалом в цьому документі містяться відомості про всіх членів родини Шелухиних, як чоловічої так і жіночої статі, на відміну від схеми, укладеної С.П.Шелухиним, до його діда – Якова Васильовича. Вартим уваги є той факт, що прізвище родини пройшло не одну трансформацію, перед тим як набути свого остаточного варіанту – Шелухини, ця таблиця дозволяє прослідкувати ці перетворення. По-перше, дружина родоначальника Кондрата Івановича, Катерина, після смерті чоловіка записана як удова Шулушиха (запис за 1789 р.), а в записі за 1796 р. – вона вже «Екатерина Кондратова дочь Шолушиха удова», далі – «умершого дворянина Кондрата Шолухи жена Екатерина, удова»¹¹. По-друге, обидва її сини, Василь та Кирило, не мають прізвища, лише по-батькові – Кодратови. Це пояснює, чому в попередньому документі Василя Кондратовича записано як Василя Кодратенка. Тільки в записі за 1801 р. вказуються вже «Кирило Кондратов Шолуха» та «Василий Кондратиев сын Шолуха»¹². Прізвище Шелухин з'являється в записі за 1846 р. і має його колезький регістратор Яков Васильович¹³. Цими документами С.П.Шелухин підтвердив своє козацьке походження та титул дворянина. Вони стали базою для складання його родоводу.

Крім цього архівний фонд С.П.Шелухина налічує офіційні документи, які висвітлюють життя та діяльність його діда та батька – Якова Васильовича та Павла Яковича. По-перше, це витяг з метричної книги церкви с. Панське про народження Я.В.Шелухина 30 квітня 1790 р., де вказано, що його батьком був козак Василь Кондратенко.¹⁴ По-друге, це свідоцтво, вида-

не 28 листопада 1810 р., де дворянин Василь Шолуха просить надати своєму рідному сину Якову свідоцтво про дворянський титул¹⁵; по-третє, атестат, виданий 28 лютого 1817 р. Сімферопольським Земським народним судом своєму співробітнику, дворянину, колезькому регістратору Якову Васильовичу Шелухину. Цей документ можна назвати своєрідною довідкою з місця роботи.¹⁶ Витяг з метричної книги Срітенської церкви села Скородиниха, де за № 11 стоїть запис про одруження Якова Васильовича Шелухина (колезького регістратора) з дочкою колезького регістратора Тетяною Прокопівною Папкевич 11 січня 1820 р. є доповненням до сповідальних росписів Михайлівської церкви села Панське, розглянутих вище, тому що в них не казувалось дат одружень чоловіків родини Шелухиних.¹⁷

У витягу з вищевказаних сповідальних росписів немає інформації про продовження гілки роду, починаючи безпосередньо з батька С.П.Шелухина – Павла Яковича. С.П.Шелухин заповнив цю прогалину, зібравши документи свого батька в повному обсязі. Вони містять інформацію про його народження, службу, відзнаки. Це і витяг з метричної книги Михайлівської церкви про народження П.Я.Шелухина 15 лютого 1823 р. в с. Панське в родині колезького регістратора Якова Шелухина та його дружини Тетяни¹⁸. Послужний список П.Я.Шелухина, що знаходиться у фонді ХІ ІР НБУВ засвідчує, що він походить з обер-офіцерських дітей Полтавської губернії; віросповідання – православний; жалування – 507 руб.; місце роботи – помічник бухгалтера, помічник столоначальника; військова служба, військові походи та військові операції: з 05.05 по 06.08.1847 р. був в Дагестанському загоні при поселеннях Горгебель та Ходжал-Махи, в загоні генерал-лейтенанта князя Бебутова; з 06.08. по 10.10.1847 р. знаходився при облозі та взятті поселення Салти, був нагороджений знаком відзнаки військового ордена; з 10.11. по 03.12.1847 р. служив в загоні генерал-лейтенанта князя Аргутинського-Долгорукого; 06.07.1848 р. в Дагестані в загоні за взяття укріпленого поселення Гергебиля П.Я.Шелухин був нагороджений званням прапорщика, і т. ін. за списком; нагороди:

орден св. Станіслава III ступеня, засвідчений Капітулом царя Олександра II на пожалування штабс-капітану Павлу Шелухину кавалера цього ордену від 15.07.1861 р.¹⁹, імператорський знак відзнаки військового ордену за № 83367, бронзова медаль в пам'ять про війну 1853–1856 рр., срібна медаль за підкорення Чечні та Дагестану в 1857–1859 рр.²⁰

Про просування по військовій службі П.Я Шелухина свідчать патенти на звання підпоручика від 25 лютого 1851 р. «за заслуги та добру службу»²¹ та штабс-капітана.²²

Батько С.П.Шелухина вийшов у відставку в січні 1863 р., що підтверджується свідоцтвом про вихід у відставку від 12 січня 1863 р., де записано, що він був на службі з 20 червня 1839 р., брав участь в походах з 1846 р. до 1862 р. Крім іншого, там міститься інформація особистого характеру, що від народження П.Я. Шелухин був посередньої комплекції, захворів ревматизмом, в 1859 та 1860 рр. у нього стався параліч правого боку тіла, від якого він довго лікувався в госпіталях, а це в свою чергу розвинуло дуже сильну худобу, послабило зір та слух, судоми кінцівок і т. п.²³ Взагалі, судячи з цього свідоцтва, царська армія зробила з П.Я. Шелухина інваліда. Компенсацією за втрату здоров'я був білет²⁴, де зазначалось, що його звільнено з лав царської армії 3 травня 1863 р. в чині капітана з мундиром та пенсіоном в розмірі двох третин окладу жалування.

Однак втрата здоров'я не завадила Павлу Яковичу одружитись з донькою губернського секретаря Явдохюю Григорівною Демченко²⁵, вінчатися 6 жовтня 1863 р. та народити шістьох дітей, первістком серед яких і був Сергій Павлович Шелухин²⁶.

Невеликою окремою групою можна виділити документи, що створені неідентифікованими особами, невеликого формату, схожі за змістом на копії з офіційних документів. Зміст одного з них дуже важливий, тому що він є підтвердженням процедури надання дворянського титулу родині Шелухиних, тому наводимо його в повному обсязі і мовою оригіналу: «1795 г. Февр[аля]. 20 дня. По указу Ея И.[мператорского] В.[еличес-

тва] Киевский Губ.[ернский] Предв.[одитель] дворянства с депутатами рассматривали доказательства на дворянство представленные при прошении от состоящих в подушном окладе жительствоющих Золотоношского у.[езда] въ с.Панскомъ казакъ Кирила и Василя Шолухъ, въ справочной копии запись 1704 г. Юня 15 дня состоявшийся и свидетельство 12 человек господъ дворян определили: какъ явствует съ записи что Иванъ Шолуха войсковым товарищем действительно был, а по свидетельству господ дворяне удостоверяют, что значащийся в записе войсковой товариш Иван Шолуха просителям по мужской линии дед, а отец, Кондрат в числе сотенных старшин служил, и вели как те их предки, так и сами просители ведут жизнь благородную и с дворянским названием сходственную, для того в согласие с Высочайшим Ея Императорским].В[еличеством]. Грамоты на вольности и преимущества дворянству жалованной статей 78 и 92 отделения 12-го просителей Кирила и Василя Шолухъ внести родословной книги с ихъ детьми во 2-ю часть и дать грамоты на дворянство при получении которым имеют они внести в дворянскую сумму по 25 руб. с двух 50 руб.

Подлинной протокол за подписом губернского предводителя и уездные депутатов и за крепкою секретаря.

1831 г. Мая 21 дня. Сія копія с подлинным при делах в полтавском дворянском депутатском собрании имеющимся протоколом во всем верна».²⁷

Як зазначалось вище, С.П.Шелухин на чолі родоводу ставив Кондрата Шолуху. А цей документ є єдиним, в якому згадується Іван Шолуха – батько родоначальника. Крім того, в ньому зазначений військовий чин Івана Шолухи – військовий товариш і Кондрата Шолухи – сотенний старшина, тобто обидва вони служили в козацькому війську. Але дворянський титул родина Шелухиних отримала лише у 1795 р., починаючи з прадідів – Василя та Кирила і не спадково, а за військові заслуги батька Кондрата та діда Івана.

Документи особового фонду С.П.Шелухина дозволяють роз-

ширити і доповнити його родовід після 1912 р., але вони будуть стосуватись тільки однієї гілки – безпосередньо родини С.П. Шелухина: його рідних братів та сестри Олени; дружини – Любові Миколаївни та сина Сергія.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що документи XI фонду ІР НБУВ подають досить повну інформацію щодо походження родини Шелухиних. Ці джерела, різні за походженням, авторством та часом створення допомогли С.П.Шелухину побудувати схему свого родоводу, доповнити її новими даними про родоначальника (вже не Кондрата, а Івана Шолухи – військового товариша), провести аналіз трансформації прізвища Шолуха в Шелухин, що дало змогу пояснити відсутність на схемі єдиного прізвища для всіх родичів. Крім того, у С.П.Шелухина на момент складання родоводу були родичі з прізвищем Шолуха – вони походили від одного пращура, але їх прізвище не трансформувалось і причиною цього був спосіб ведення метричних книг різними церковними установами по-різному і в різний час. Цей факт пояснює також чому «Кодратенко» в одній метричній книзі має вигляд прізвища, хоча є насправді – по-батькові.

Основними джерелами є, безперечно, документи державних та церковних установ, засвідчені підписами та печатками, але вся, надана С.П.Шелухиним інформація про членів своєї родини була, підкріплена посиланнями на офіційні джерела, в основному на метричні книги церков, де вони проживали і були зафіксовані всі акти їх народження, шлюбу, або смерті.

Також цінними є документи, які подають інформацію про суспільне становище, матеріальне забезпечення, діяльність особи, спосіб життя або стан здоров'я чи особливості характеру. Опосередковано вони дають змогу краще дослідити суспільне середовище, в якому людина жила і працювала, реконструювати особистість крізь призму епохи.

---

1. Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В.Вернадського НАН України (далі ІР НБУВ). – Ф. XI, 3729 од. зб.

2. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі ЦДАВО України).– Ф. 3695, 4465.

3. ІР НБУВ. – Ф. XI, спр. 2000

4. Там само, спр. 2005, арк 1-2

5. Там само, арк. 3.

6. Там само.

7. Там само, арк.3 зв.

8. Там само, арк.5.

9. Там само, арк.6 зв.

10. Там само, арк. 7.

11. Там само, арк.8-8 зв.

12. Там само, арк .9.

13. Там само.

14. Там само. – Ф. XI, спр. 2646.

15. Там само, спр. 2640.

16. Там само, спр. 2641.

17. Там само, спр. 2645.

18. Там само, спр. 2708.

19. Там само, спр. 2687.

20. Там само, спр. 2712.

21. Там само, спр. 2686.

22. Там само, спр. 2709.

23. Там само, спр. 2710.

24. Там само, спр. 2711.

25. Там само, спр. 2712, арк. 9.

26. Там само, спр. 2005, арк. 1-2.

27. Там само, арк. 11

Irina Yushkova

**DOCUMENTS OF PERSONAL ARCHIVES OF SERHIY
SHELUKHIN AS A SUBJECT OF GENEOLOGICAL STUDIES**

It is investigated the parentage of well-known Ukrainian public figure Serhiy Shelukhin on the basis of the documents of his personal archives in Institute of the Manuscripts of NLUV.